

LEDER

Formålet med den redaktionelle leder er at angive den ramme, hvori redaktionen valg af emner og artikler til det pågældende nummer sker. Samtidigt skal lederen forsøgsvis angive den teoretiske og politiske begrundelse for det enkelte nummers indhold, og redaktionens forståelse af den politiske funktion i at udgive et teoretisk tidsskrift, som primært retter sig mod det marxistisk orienterede, intellektuelle mellemlag.

Hermed er det naturligvis også givet, at vi i lederen må beskæftige os med de marxistisk intellektuelles samfundsmæssige placering i et forsøg på at præcisere dette mellemlags politiske potentiale. Det centrale punkt er, at vi i denne og den foregående leder forsøger at angive de teoretiske og politiske positioner, som de intellektuelle marxisters arbejde objektivt tvingende nødvendigt må foregå ud fra, hvis dette mellemlag skal *undgå* at transformere marxismen til *den borgerlige videnskabs sidste tilflugtssted*. På nuværende tidspunkt kan dette kun ske gennem en negativ afgrænsning i forhold til de teoretiske og politiske positioner, som grundlæggende vil forhindre eller forplumre udviklingen af det teoretiske arbejde og udviklingen af den ikke-reformistiske venstrefløjs politiske forståelse.

Men hvad er formålet med det teoretiske arbejde, og hvori består det intellektuelle mellemlags politiske potentiale? *Afgrænset negativt*: det marxistiske intellektuelle mellemlag har ikke en »specifik historisk mission« som arbejderklassens fortrop. *Skitseret positivt*: Det marxistiske intellektuelle mellemlag har i det mindste to opgaver. *Dels* en opgave rettet mod mellemlagene selv, nemlig den opgave konkret at påvise mellemlagenes historisk specifikke eksistensgrundlag. De mellemlag, vi taler om her, og som udgør op til ¼ af befolkningen, tilhører i en eller anden forstand den »statstjenende klasse«, som med revolutionen vil blive overflødiggjort. Den »statstjenende klasses« størrelse kan under specifikke omstændigheder blive en selvstændig hindring for revolutionen og udgør i dag på punkter en hæmning for udviklingen af en revolutionær arbejderbevægelse (tag f.eks. uddannelsessektorens (grundskolen især) 'gennemsnitlige' ideologiske funktioner); den »statstjenende klasse« vil især være en hindring, hvis det kan lykkes denne klasse at artikulere sine kapitalisme-bundne objektive interesser i en 'arbejdervenlig' form (som f.eks. *socialarbejdernes* 'gennemsnitlige' ideologiske selvforståelse af den statslige socialpolitik).

Dels har det marxistiske intellektuelle mellemlag en opgave overfor arbejderklassen, nemlig praktisk og teoretisk at *støtte* udviklingen af en revolutionær arbejderbevægelse; denne opgave kan imidlertid ikke løses umiddelbart, idet den forudsætter eksistensen af en revolutionær arbejderbevægelse som andet end en sporadisk tendens.

Opgaven er imidlertid hyppigt sat på dagsordenen af de forskellige venstrefløjsorganisationer med den *illusionsskabende konsekvens*, at enhver klassebevægelse er blevet opfattet som en revolutionær arbejderbevægelse in spe; også når det drejede sig om arbejdskampe med en klart begrænset reformistisk tendens.

Årsagen hertil må søges i det isolationssyndrom eller *isolationskompleks*, som er vidt spredt på den ikke-reformistiske venstrefløj, og som på en lang række punkter har fastlagt rammerne for det politiske arbejde og for de argumenter, som de ikke-reformistiske venstrefløjsorganisationer har følt sig tvunget til at anvende i de teoretiske diskussioner og i diskussionen af den politiske taktik. Siden studenteroprørets dage har det været en yndet tese hos de europæiske DKP'er, at den nye venstrebevægelse, som opstod i kølvandet på studenteroprøret, var isoleret fra arbejderbevægelsen, og at den var venstreekstremistisk og teoreticistisk, (og at DKP'erne var det parti, som talte og kunne føre arbejderbevægelsens sag).

Det kan ikke skjules, at især den arbejder-aktivistiske del af den intellektuelle venstrebevægelse i store træk har accepteret tesen om isolation ved at fiksere deres arbejde på ophævelsen af 'isolationen fra arbejderbevægelsen' - ikke mindst under indtryk af venstrefløjens manglende gennemslagskraft. *Tesen er imidlertid forkert.*

Sat på spidsen: den ikke-reformistiske venstrefløj er ikke isoleret fra den revolutionære arbejderbevægelse, fordi der ikke findes en arbejderbevægelse, som kan kaldes for revolutionær. Som det er påvist gang på gang, så findes der kun den 'arbejderbevægelse', »... som kan kaldes frem igen [på slotspladsen]«, som Knud Jespersen formulerede sig, hvis fagforenings- og partipampere finder det nødvendigt for deres parlamentariske spilfægterier.

Tesen om en manglende revolutionær arbejderbevægelse er en konstatering af, at den eksisterende arbejderorganisering er etableret inden for rammerne af og fungerer i overensstemmelse med det borgerlige samfunds reproduktionslogik, hvis formidling sker gennem den fælles interesseartikulation hos revenuekildede arbejderkraft; altså følgelig en organisering sat af kapitalen.

Der er mange eksempler på det isolationskompleks, som kan tillægges accepten af DKP-tesen og den manglende indsigt i fagforeningernes og de politiske/parlamentariske arbejderpartiers kapitalsubsumtive bestemmelser. Isolationskomplekset viser sig ikke mindst i de forskellige venstrefløjsorganisationers forsøg på at bevise, at de faktisk ikke er isoleret fra den arbejderbevægelse, hvis eksistens som revolutionær bevægelse ikke problematiseres. Eksemplerne er som sagt mange: hvorfor følger VS sig tvunget til statistisk at bevise, at partiet ikke er isoleret fra arbejderklassen, når denne klasse i 'gennemsnit' er reformistisk; hvorfor finder KF det nødvendigt at lade som om »Kampen for arbejdermagt« primært er skrevet af arbejdere; optagelsesbetingelserne hos de partiopbyggende grupper; tendensen til at ville opgive de almene bestemmelser af kapitalismens specifikke form for at kunne falde i hak med den 'sædvanlige bevidsthed'; o.s.v.

Det er følgelig vigtigt, at forstå isolationsproblemet, - ikke som den ikkereformistiske venstrefløjs tilfældige byrde, som kan ophæves gennem fikse formuleringer - men som et resultat af den kapitalistiske satte arbejdsdeling. Først under anerkendelse af *det objektive forhold*, at det marxistiske intellektuelle mellemlag tilhører et diffust mellemlag, den statstjenende klasse, som *objektivt* ikke er eller kan blive en del af arbejderklassen, er det muligt at formulere den opgave korrekt, som går på at *støtte* den revolutionære arbejderbevægelse i dens opståen og udvikling. Det løses ikke ved at benægte forbindelsesproblemet eksistens - da det er en idealistisk fornægtelse af den af kapitalismen satte arbejdsdeling - eller ved at lade som om problemet er løst (jvf. de forskellige arbejderistiske standpunktserklæringer). Problemet er ret beset først løst den dag mellemlagenes eksistensgrundlag forsvinder sammen med kapitalismen.

I relation til de to opgaver, som den ikke-reformistiske venstrefløj som minimum på stille sig, bringer vi i dette nummer en slags status over arbejdet og diskussionen indenfor nogle centrale felter: realanalysen eller problemer omkring det »empiriske«, arbejderbevidsthed og reformisme, statsanalysen og retsteorien.

Det empiriske problem

Ligesom det nødvendige studium af de almene bestemmelser og af kapitalsystematikken i forbindelse med rekonstruktionen af den marxske teori har indebåret tendenser til at betragte dette studium som løsningen på venstrefløjens politiske impotens og isolation (den manglende gennemslagskraft), således har kravet om realanalyse nu antaget karakter af at være løsningen på forbindelsesproblemet. Her skal kun ridses nogle få problemstillinger op i forbindelse med empiriske analyser; iøvrigt henvises der til artiklen »*Realanalyserne - to skridt frem og ét tilbage?*«.

Man må skelne mellem de problemer, som er forbundet med at gennemføre empiriske analyser, og de problemer som ligger i formidlingen eller anvendeligheden af de empiriske analyser.

Gennemførelsen af de empiriske analyser kan ikke rummes indenfor en snæver økonomisk-teknisk forståelse, idet formålet må være at sætte det borgerlige samfunds overflade på klassekampens begreb; forstået på den måde, at det objektive modsætningsforhold mellem lønarbejde og kapital på det borgerlige samfunds overflade fremtræder udvisket og fordrejet som tendensielle fællesinteresser mellem lønarbejder og kapital (tag f.eks. det tilsyneladende sammenfald mellem beskæftigelsespolitik og erhvervs politik; dette implicerer også en overskridelse af overfladens specifik fremtrædende økonomiske form. Løsningen af dette kræver en konstant overvejelse af empiriens nødvendighed og tilstrækkelighed. I hvilken udstrækning kan empirien bruges til andet end historiske eksemplifikationer af forhold og udviklingstendenser, som allerede er påvist som teoretisk nødvendige udviklingstendenser.

Det er netop med udgangspunkt i de empiriske analysers eksemplificerende karakter, at mange mener at kunne se disse analysers anvendelighed som forbindelsesmiddel til arbejderklassen; forudsætningen herfor må nødvendigvis være, at rea-

lanalysen knytter an til arbejderklassens revenuekildebevidsthed, d.v.s. indbefatter en fremstilling af overfladekategoriernes tilsyneladende selvstændig bevægelser, og opløser disse bevægelser i deres reale størrelser: værdibevægelserne som modsvarer kapitalismens specifikke produktionsmåde; uden det sidste ville realanalysen ikke formå at blive til andet end forbedrede udgaver af de nationaløkonomiske opgørelser.

Klassebevidsthed og fagforeningsanalyse

I sidste nummer af KURASJE præsenterede vi et par artikler om tilgange til analyser af arbejderbevægelsens organisationer, deres reformistiske politik og bevidsthedsformer. Ligesom reformismen som bevidsthedsindhold i arbejderbevægelsens faglige og politiske organisationer kun kan analyseres med udgangspunkt i dens materielle baggrund, må også dens overskridelse, (den revolutionære) klassebevidsthed behandles med udgangspunkt i de faktiske bevidstheds- og kampformer, som den eksisterende arbejderbevægelse - reformistisk eller ej - udvikler.

Med fortsættelsen af *Redaktionskollektiv Gewerkschaftens* artikel fra forrige nummer og med *Brückners* artikel gives der bidrag til, hvordan sådanne analyser kan foretages. Som det præciseres her kan revolutionær massebevidsthed ikke studeres alment, men som et partielt fænomen, der udvikles i kampen mod historisk specifikke reformistiske politikker og organisationer.

Klassebevidsthed kan altså kun forstås som et bestemt historisk resultat af arbejderne magtudfoldelse, kampe og erfaringer af grænserne for den organiserede kamp for forbedring og sikring af eksistensbetingelserne under kapitalismen. Derfor er der ikke *ét* problem, men spørgsmål om differentierede analyser af mangfoldige forskellige organisationers, strejkekampes, osv. udvikling: problemet må undersøges i forbindelse med forløbet af de reale, materielle satte betingelser for den revolutionære erfaringsproces.

Statsanalyse

Diskussionen af den borgerlige stat tager vi også op i dette nummer, men nu ikke længere som bidrag til en diskussion, som holder sig inden for problemerne omkring grundlaget for de almene statsbestemmelser (jvf. KURASJE nr. 9, 10, 11). De to bidrag, vi bringer her, søger derimod at udvikle nogle bestemmelser af statsapparatets funktion i kapitalens reproduktions- og akkumulationsforløb, søger altså at bevæge sig i retning af en analyse af de forskellige statsfunktioner. Selv om de på ingen måde prætendere at være analyser af de historisk-konkrete statsfunktioner, så rejser de begge væsentlige problemer, som må løses for at kunne gennemføre sådanne historiske analyser.

Marc Fester tager fat i problemet omkring en bestemmelse af grundlaget for statens 'infrastrukturelle' funktioner, eller de almene produktionsbetingelser, og når gennem en omfattende kritik af D. Läßle frem til at bestemme disses kapitalistiske form som *lejebærende* kapital, og at de altså ikke i sig selv må tilvejebringes gennem staten. Den statslige overtagelse/fremstilling af disse almene produktions-

betingelser sker nemlig først, når de i deres kapitalistiske form bliver en (stofflig eller materiel) hindring for totalkapitalens historiske akkumulationsudvikling og fortsatte valorisering; men samtidig er Fester dog upræcis i sin diskussion af finansieringen af denne statslige overtagelse.

Netop denne problemstilling er hovedindholdet i *Jens Henning Rasmussens* artikel om staten og skatterne, finansieringen af statsapparatet. Gennem en diskussion af forskellige skatteformers effekter på forskellige dele af totalkapitalen og for arbejderklassen (lønudhuling), udvikles og fastholdes den af Mattick så kraftigt, men alment fremførte tese om de statslige udgifter som fradrag fra den producerede merværdimasse. Når staten på grund af kapitalakkumulationens modsigelser udvikler sig til at blive et væsentlig moment i den samfundsmæssige arbejdsdeling og den materielle produktion, så er denne vækst på den anden side en skranke for kapitalen, i og med at den beslaglægger stadig mere af den samlede merværdimasse.

Men så er vi også nået dertil, hvor en videre diskussion er meningsløs, hvis problemstillingen ikke formuleres i en historisk sammenhæng, hvor altså statsfunktionerne må analyseres i deres konkrete historiske udvikling.

Retsteoretiske problemstillinger

Allerede med introduktionen til diskussionen i KURASJE nr. 10 antydede vi det centrale problem i forbindelse med udarbejdelsen og udviklingen af en marxistisk eller materialistisk retsteori: nemlig *på en gang* at forstå, fastholde og udvikle den som et integreret led i kritikken af det borgerlige samfunds kernestruktur. Det drejer sig om at udvikle den borgerlige rets sammenhæng med kapitalens produktions- og reproduktionsproces, og *samtidig* at overskride indløsningen af denne opgave på det almene niveau gennem studiet af de særlige retlige områder - arbejdsret, socialret, m.v. - såvel ud fra deres *klassekarakter* som ud fra deres funktion som et af de fundamentale medier for statsinterventionismen, altså som et led i *statsfunktionsanalysen*.

Denne »programerklæring« er naturligvis stadigvæk gyldig, men der kan måske være grund til at føje nogle yderligere bemærkninger til. Som det fremgår af *Wanschers* artikel, formår hverken den kritiske eller den strukturalistiske retsteori at formidle den logiske og historiske sammenhæng mellem ret og produktion og dermed at give et grundlag for politiskestrategiske slutninger.

Kun med udgangspunkt i kritikken af den politiske økonomi åbnes vejen for en sådan formidling, omend den naturligvis ikke dermed er sikret. Kun udgangspunktet: den almene formulering af retsbegrebet i relation til de forskellige kapitalssystematiske niveauer er givet, men dermed er blot den fundamentale sammenhæng mellem produktion og ret fremstillet. Formidlingskategorierne videre fra det kapitalssystematiske overfladebegreb frem mod den konkrete analyse af retten og af de særlige retsområder er endnu ikke formuleret eksakt. Dette gælder såvel for de mange statsformsafledningsforsøg, hvor sammenhængen mellem retsform og statsform reflekteres, som i statsfunktionsanalyseforsøgene, hvor det retlige grundlag for statsinterventionismen ses som umiddelbart kapitalaffirmativt eller kapitalinteresse-kongruent.

Her står den materialistiske retsteori stort set i dag. Skridtet videre mod den konkrete analyse, hvor disse logisk-afledelige fundamentale sammenhænge formidles i deres historiske specificitet, er imidlertid ikke nogen enestående opgave for dette analysefelt, men er dilemmaet overhovedet for den materialistiske kritik. Kun ved at løse dette dilemma undgås den objektivistiske reduktion eller den strukturelle funktionalisme i den marxistiske teoriudvikling og dermed også den reelle fare for tilbagefaldet i positivismen i én af dens mange afskygninger.

En materialistisk retsteori må således ikke med sit udgangspunkt i kritikken af den politiske økonomi reducere den konkrete historie til logikken i kapitalens reproduktionsformer og dermed forkorte den konkrete analyse til den logiske afledning. Den må tværtimod på én gang medreflektere de respektive politiske og sociale styrkeforhold mellem klasserne, der er afgørende for forskellige retsforholds og retsdispositioners gennemslagsformer, og de objektive, økonomiske lovmæssigheder under hvilke de klassemæssige styrkeforhold sættes og forandres i deres specifikke skikkelse.